

BISERICA și ȘCÓLA.

Fóia bisericescă, școlastică, literară și economică.

Iese odată în săptămână: DUMINECA.

PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 5 fl.—cr., pe 1/2 an 2 fl. 50 cr.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 14 fr., pe jumătate an 7 franci.

PREȚUL INSERTIUNILOR:

Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin
cam 150 cuvinte 3 fl.; până la 200 cuvinte 4 fl.;
și mai sus 5 fl v. a.

Correspondențele se se adreseze Redacțiunei

„BISERICA și ȘCÓLA.“

Èr banii de prenumerațiune la
TIPOGRAFIA DIECESANĂ în ARAD.

Preotul în timpul de față.

Lupta cea fără de sfârșit dintre ómeni pentru vieță și esistență a devenit în timpul din urmă mult mai grea și mai anevoioasă, de cum era numai înainte cu 20 de ani.

Și se-nțelege de sine, că în acéstă luptă omul biruesce, sau este biruit, — după cum adecă îi sunt puternice, sau slabe forțele sale materiale, intelectuale și morale, și după cum sunt de puternice instituțiunile culturale: biserica și șcÓla, menite a desvolta în ómeni aceste forțe.

La noi, la români, biserica și șcÓla au avut în trecut, și au și astăzi multă putere și influință asupra vieții și desvoltării poporului.

Înmulțindu-se însă astăzi în o măsură foarte mare trebuințele poporului, — pre de altă parte fiind spiritul lumii de astăzi nu tocma cel mai favorabil pentru o vieță și activitate a ómenilor în spiritul evangheliei și bisericii, este natural, că poporul nostru va poté presta cu deplin succes gréua sa luptă pentru vieță și desvoltare, dacă atât biserica, cât și șcÓla vor desvolta o activitate cât mai spornică întru o nimerită punere în aplicare a mijlócelor bisericii: a doctrinei, cultului și disciplinei. Astăzi atât biserica, cât și șcÓla din ți în ți trebuie să producă mai mult, — și să poté prentêmpina multele trebuințe ale poporului pre terenul vieții și desvoltării sale economice materiale, intelectuale și morale.

Și fiind din norocire poporul nostru dăruit de Dumneđeu cu însemnate daruri spirituale, — convingere avem, că cu un nimerit metod, Dumneđeu ne va ajuta, ca să-le facem tóte cât mai bine și cu mai mult succes.

Mai ântâi și mai ântai speranță avem deplin

motivată, că greutățile vieții, în cari ne găsim, și cari đilnic ni-se înmulțesc, — ne va apropiia tot mai mult unul de altul, și ne va face tot mai capaci și mai destoinici a împlini tóte cât se póte mai bine.

Schimbându-se, repețim, în timpul de față situațiunea și împrejurările poporului, și înmulțindu-i-se în mare măsură pretensiunile și greutățile poporului, este natural, că fiecare preot în timpul de față trebuie să fiă în mijlocul poporului o putere creatóriă, un om, carele vecinic să gandescă și prin ideile și faptele sale, adevărat evanghelice, să dea o nouă față în spre mai bine întregii vieți și desvoltării poporului pre tóte terenele.

Spiritul evangheliei și spiritul sfintei bisericii Domnului se cuprinde, și se reasumă în următoarele trei momente, și anume: în pace, lucru și iubirea de ómeni.

Aceste trei momente, și respective calități cardinale ale preotului, sunt armele, prin cari preotul poté manua cu succes cele trei mijlóce ale bisericii: doctrina, cultul și disciplina.

Cultul public dumneđeiesc al sfintei noastre biserici dá poporului credincios însemnată hrană spirituală, — dacă este însoțit și ajutat de doctrina sfintei noastre biserici prin predici corêspundêtoare, — și dacă preotul, carele predică, și sêvêrșesce cultul public dumneđeiesc, întrunesc în mesură deplină cele trei momente, cari constituiesc spiritul bisericii Domnului: pacea, lucrul și iubirea de ómeni. Aceste trei calități ale preotului sunt sufletul și puterea adevărat activă și rodnică, pentru ca cultul divin să înspire, și să alimenteze în credincioși simțul de pietate creștinescă, pentru carele propriaminte se sêvêrșesce.

Aceste trei însemnate calități ale preotului se arată mai cu seamă în modul, în carele preotul își chivernise casa sa proprie, în o demnă ținută în contactul său cu credincioșii, și cu deosebire în modul, cum îngrijesce, și cum lucrăză densus pentru ușurarea și înaintarea educațiunii tinerimei prin școla noastră confesională.

Tatăl bun se cunoște din modul, cum îngrijesce de educațiunea pruncilor săi. Și deci este natural, că preotul bun în calitate de părinte al poporului își va vădi și documenta iubirea de lucru, simțul de pace și iubirea de oameni cu deosebire în modul, cum va îngriji de creșterea tinerimii. Preotul după dispusățiunile noastre este directorul școlei confesionale. Ca atare densus este organul nemijlocit, ochiul bisericii pentru controla învățământului, și ajutorul învățătorului întru împlinirea grelei sale misiuni.

Datorinții sale de a îngriji de educațiunea tinerimii preotul îi satisface prin propunerea religiunii și în genere prin controla învățământului, prin îngrijirea, ca edificiul școlei să fie și să se susțină în cea mai bună ordine, pruncii obligați să cerceteze cât mai regulat școla cuotidiană și școla de repetițiune, să se țină regulat orele de prelegere, și întreg învățământul să-l domineze religiunea și spiritul bisericii Domnului. Ordinea și progresul în școlă le cer atât trebuințele și greutățile cele multe ale poporului, cât și tendența noastră de a susține cu orice preț și între toate împrejurările caracterul confesional al școlilor noastre.

Pre lângă acesta preotul după pozițiunea sa oficială și socială, — are datorința, ca însuși să propună religiunea în școla confesională susținută de parochia sa; ér catichisațiunea prin preot are forțe multe avantagii, și anume: prin catechisațiune preotul își crește însuși pre fiitorii credincioși ai poporului, ér pre de altă parte este mijlocul cel mai însemnat, prin carele preotul contribuiesce a se stabili acea legătură evanghelică de simpatie și dragoste, carea trebuie să existe, și să se susțină între preot și credincioșii săi.

Atât funcțiunea preotului de director al școlei confesionale, cât și de catechet noi le privim de funcțiuni de onóre; ér în funcțiunile de onóre nu prevalăză întru atâta datorința, pre cât prevalăză dreptul. Și fiind acesta astfel este natural, că preotul va poté îndeplini cu succes funcțiunile de director al școlei confesionale și de catechet, dacă amândouă aceste funcțiuni le va împlini din plăcere, și din simțul de a contribui cu totă

demnitatea la împlinirea acestor funcțiuni pentru înaintarea bisericii și poporului credincios.

Din școlă și dela școlă ochii preotului se vor îndrepta mai întâi asupra vieții și desvoltării economice a poporului său. Aici se poté întempla să vadă la popor sărăcie și lipsă și multe alte neajunsuri. Vădând acestea își va arunca neapărat privirile sale, și va studia și causele, din cari poté să provină sărăcia, lipsa și neajunsurile poporului. Și în punctul acesta preotul poté să vadă, și să observeze multe scăderi, pre cari pre tóte, așa credem noi, poté să-le îndrepteze prin o nimerită activitate pastorală, și anume: poté adecă să fie cauza lipselor celor multe, că la popor, sau la o parte din popor nu este destul de desvoltat simțul și plăcerea și desteritățile, sau îndemănările pentru un lucru mai spornic și mai rentabil, sau dóră, că sistemul de lucru și de economie al poporului nu mai este corăspundătoriu și satisfăcătoriu pentru trebuințele și greutățile timpului de astăzi, sau dóră poté se observeze, că poporul nu întrebuițéază bine și în mod destul de rațional căștigul realizat prin lucru.

Vădând și cunoscând preotul tóte aceste scăderi va studia neapărat și modul și mijlócele, prin cari să-le lecuiască.

Leacul și leacurile pentru îndreptarea acestor scăderi îl vom afla neapărat în doctrina sfintei evanghelii și în sfintele așezăminte ale bisericii și în o vieță de model a preotului interesat și inspirat pre deplin de sórtea și viitorul bisericii și poporului său.

Lipsele și scăderile, pre cari le observéază, și le va observa preotul la popor pre terenul economic își au de sigur cauza și isvorul în alte multe lipse pre terenul intelectual și moral; ér aceste două terene sunt în strinsă legătură cu activitatea pastorală a preotului și cu mijlócele, și scopul, pentru carele a întemeiat Domnul și Mântuitorul nostru Isus Christos sfânta sa biserică.

Domnul Christos a venit pre pământ, și a luat chipul omului, ca să mântuiască, și să fericéască neamul omenesc. Și Domnul Christos nu a adus din Ceriu pre pământ pentru mântuirea și fericirea neamului omenesc nici aur, nici argint, nici altă avere materială, pentru că nici nu era trebuință de acestea, — pentru că pre pământ și în sînul pământului află omul întru prisosință tóte bogățiile materiale, de cari are lipsă.

Ne-a adus înse Mântuitorul Christos din Ceriuri pre pământ tóte acele dumneșeiesci învățături, — pre

cari urmându-le și folosindu-le pre de o parte să scim, și să fim în stare a-ne câștiga bunurile materiale trebuincioase pentru viață, ér pre de altă parte să fim în stare a folosi aceste bunuri astfel, ca să putem ajunge scopul suprem al vieții noastre și prin acesta bună-starea noastră vremelnică și vecinică.

În punctul acesta ne servește de vecinică mărturie dezvoltarea istorică a popoarelor, cari au adoptat creștinismul, și în această dezvoltare faptul neresturnaver, că numai popoarele creștine s'au dovedit în decursul veacurilor capaci de civilizațiune și de un adevărat progres în conformitate cu firea și natura omului.

Bunurile materiale, de cari are omul trebuință unele cresc pre pământ prin vecinica lucrare a puterilor productive ale naturii, ajutate de lucrul omului, ér altele le găsim în sîmul pământului.

Pentru a-și poté omul câștiga aceste bunuri are neapărat trebuință de o mulțime de îndemânări și de cunoștințe intelectuale, și mai pre sus și de acestea de capacitate morală, carea să-i inspire plăcerea de lucru și tăria și puterea de a folosi câștigul realizat prin lucru spre a ajunge scopul suprem al vieții.

Drept ce spre a poté corespunde preotul îndătoririlor sale în timpul de față, datorință are a lua în mâinile sale conducerea poporului în spirit creștinesc, în spiritul evangheliei pre toate terele vieții.

Curățenia în scôlă.

Se ȳice și cu drept cuvânt, că curățenia la om este icóna sufletului. În legătură strinsă cu curățenia, fie aceea din afară, fie dinlăuntru, stă sănătatea. Acesta e cel mai scump bun al omului. Unde lipsesce sănătatea, lipsesce condițiunea principală, atât pentru munca corporală cât și spirituală. Este o urmare prea naturală deci, ca se fim cu mare grige față de acelea mijloce, prin cari se contribuie mai mult la susținerea sănătății și la prosperarea ei. Intre primele mijloce, cari sunt condițiuni neapărat de lipsă sănătății, se numără aerul curat și lumina. Atât aerul curat cât și lumina ne stau la îndemână cu îmbelșugare, și nimenea nu are să spendeze nimic pentru ele. Omul însă abusiv, nu este cu destulă precauțiune și nu pune preț de ajuns pe aceste două condițiuni de viață, fie din nesciință, fie din îndolență, ori învêț. Ne este de ajuns să mergem în casele țeranilor nostri, în cele mai multe comune și vom afla nesce ferestrețe, prin cari abia se poté furișa lumina, și în cele mai multe casuri aceste ferestrețe nici nu se pot deschide, așa încât schimbarea aerului în casă, premenirea lui, e foarte anevo-

iosă și se face numai prin deschiderea ușei. Va să dică, din nesciință țeranul se lipsesce de aerul curat și de lumină. Că acesta este păcat neiertat, numai suferă îndoielă. De aci ne putem esplica o mulțime de morhuri ce obvin la poporul nostru în decursul ernei, când e forțat a petrece mai mult în casă în condițiuni igienice, sub totă critica. Se vedem însă cum stăm în scólele noastre? Să pune aici mai mare pond pe curățenie, în special pe aerul curat și pe lumină.

În cât pentru lumină, în general ȳiș, edificiile școlari sunt în astfel de condițiuni, încât nu ne putem plânge.

Nu tot astfel stă cu curățenia, și în special cu curățenia aerului. În o mare parte din scólele noastre întrând omul cu deosebire érna, afli pruncii pruncii împreună cu învățatoriul, petrecând într'un aer atât de corupt și stricat, încât te miri, că nu se bolnăvesc cu toții. Și de unde provine acesta? Causele sunt ușor de aflat. S'au se adună prea mulți elevi în o odaie, sau apoi se negligă cu totul aerisarea odăiei. Ferestrele sub cuvânt, că se răcesce în scólă nu se deschid, numai din când în când. Acestă stare de barbarism, provină ea din îndolență, ca să nu ȳic lene, provină din altă cauză, trebuie să o combatem cu totă puterea, pe cât nu mai se poté.

Este lucru sciut, că într'o odaie unde sunt adunați mai mulți școlari, în urma procesului de respirațiune, oxigenul să împuținează érá acidul carbonic, carele nu e priincios sănătății se înmulțesce în mod considerabil. O curățenie a aerului prin deschiderea ferestrelor și a ușei e neapărat de lipsă.

S'a constatat, că într'o odaie în carea încăpea 70 elevi, la începutul órei de prelegere acidul carbonic facea numai 2.21⁰/₁₀₀, pe când la finitul instrucțiunei făcea 9.36⁰/₁₀₀. Acestă deteriorare a aerului a obvenit în urma procesului de respirațiune a acelor 70 elevi. O altă cauză a deteriorării aerului este și evaporatiunea corpurilor aflătoare în scólă, cu deosebire a organismului omenesc. Prin evaporare și eshalatiune se produc o mulțime de micro-organisme, cari sunt tot atâtea veninuri pentru sănătate. Pe cât timp aceste micro organisme sunt absorbite prin corpurile din scólă d. e. prin păreți, mobile, vestminte, podele, în stare uscată, până atunci ele nu sunt periculoase pentru sănătate. Indată-ce însă în urma căldurei și a umezelei din scólă acesti microbi devin liberi și sunt formați în mari cantități, ei sunt foarte periculoși pentru sănătate. Despre esitența unor astfel de micro-organisme ne putem convinge, când facem focul pentru prima dată în o sobă (cuptor de fer). Mirosul cel greu ce-l simțim, când se încăldește soba provine dela micro organismi, cari în urma căldurei au devenit liberi și âmblă prin odaie neobservați de ochiul liber, ei însă se simt prin nasul nostru, și sunt periculoși sănătății. Acesti microbi, cari sunt tot atâtea versiuni, la schimbarea temperaturii, sau când e umezelă în aer, devenind liberi, ajung

erăși în organismul nostru, și acum sunt un pericol pentru sănătate. Urmările sunt că: elevii, eventual ómenii devin paliđi, fără nici o voie, somnoroși, capătă dureri de cap, vėrsături și arare-ori morburi, cari îi costau viața.

Mare putere de absorbtione pentru microorganismele, ce se produc în odăile școlare are și apa. În apa, ce se scurge de pe ochii de ferėstră se află concentrați un cuant nespus de mare de atari veninuri — microorganisme. O atare apă amestecată cu un anumit cuant de gas respirat prin ómeni, fiind injecționată iepurilor de rasă sub pele, acestia au murit în timp de 12—24 óre. O atare probă s'a făcut în Francia. De aci rezultă că aerul în o școlă, s'au în localități, unde se adună mai mulți ómeni se corupe nu numai în urma respirațiunii, dar și în urma formațiunii unor microbi în aer — cari sunt un venin pentru organismul nostru.

Spre a puté preveni rėul e de lipsă ca: eventual odăile de locuit sė se țină pururea curate, și aerul sė se premenescă cât mai des. Acésta se póte întempla numai deschidėnd ușile și ferestrele atât vara, cât și ierna. În decursul nopții și pe timpul cât elevii nu petrec în școlă, ușile și ferestrele sė fie deschise. Chiar și între pause sė se aeriseze clasa, căci mai bine și mai sănėtos e a suferi frigul — decât aerul corupt.

Premerirea aerului însė nu e de ajuns. Mai e neapėrat de lipsă a fi în tot timpul curățenie în clasă. Odaea trebuie bine măturată în fiecare ȓi, și tóte rechisitele de școlă trebuie prăvuite. Tot astfel ambiturile și treptele unde sunt. Cu mare băgare de sémă trebuie sė fie învățatorul acolo, unde pruncii și între amėđi petrec în școlă aducėndu-și merinde de acasă. Unde numai e posibil podelele școlii au sė se spele bine cu apă încăldită și frecate cel puțin de 4 ori în an. Aerisarea, măturatul, prăvuitul mobilierului școlar, și spălatul — sunt patru remediii, cari împedecă stricarea aerului și formațiunea de microbi, și prin acésta contribue la promovarea sănėtății între școlari. Cât de neglese sunt ínse aceste lucruri la noi!! Nu odată, și nu într'un loc află chiar și la școlile nóstre numite capitali — în cari abia de 2 ori pe sėptămână se mătură, eră de spălat nici vorbă fară de începutul anului. Și cine pórtă vina la aceste? De sigur autoritatea școlară, care stă în nemijlocită atingere cu școlă. Ar fi de dorit ca sė ne smulgem odată din acéstă stare patriarhală, ínsoțită de indolență. Ni se va pune întrebarea cum? Unde sė póte, și trebuie sė se póta la ori-ce școlă — sė se spendeze ceva și pentru serviciul prestat la curățirea școlii. Unde se póte sė se plătescă anume servitorii, ori apoi sė se încredințeze cu afacerea ínusuși învățatoriul avėnd sė îngrigescă de curățenie. Fórte greșită ni se pare procedura a pune elevii sė măture — fiindcă acésta o fac pe conta sănėtății lor. Mai consult este ca învățatoriul prin un servitoriu al seu sė îngrigescă de

curățenie — avėnd sė capete ceva și parale pentru acésta.

Sė nu ne arėtăm sgărceți, când e vorba de sănėtatea pruncilor.

Sė le facem posibil în școlă a respira aer curat, și a-i deda la curățenie. Aerul curat și curățenia lungese firul vieței, și promovėză sănėtatea; eră acésta e o comórá neprețuită. „Tel. Rom.“

Sėrbarea adevėrată a Duminicelor și sėrbătorilor.

„Deci fi ȓiceau Iudeii celui vindecat: este Sămbătă: nu ȓi-se cade a ȓi purta patul.“

Ioan 5, 10.

Fiiul lui Dumneđeu, Domnul nostru Isus Christos a venit în lume, ca sė-i mântuiescă pre ómeni adecă, ca trăgėndu-i la învățatura lui cea dumneȓeiescă, sė-i ferescă de pėcate, eră după mórte sė-i facă partași de împėrăția ceriului.

Aici pe pămėnt dumneȓeiescul învățatoriu pe nime nu-l ínfrică cu cuvinte aspre, nici nu se îngrețoșa de cei mai mari pėcătoși, ci mai vėrtos se ducea în tot locul, chiămat și nechiămat, și-i făcea bine ori-și-cui.

Așa și în s. evanghelie de astăȓi auđim de o faptă, de o minune mare a Măntuitoriului, de minunea aceea, că l'a vindecat numai cu cuvėntul pe omul, ce era bolnav acuma de 38 de ani.

Venind adecă Is. Chr. într'o ȓi de Sămbătă la Ierusalim, a aflat acolo lângă scăldătórea oilor, ce se chiăma evreesce Viftesda, o mulțime mare de bolnavi, așteptând mișcarea apei. Căci ángerul Domnului se pogoria la un timp în scăldătóre și tulbura apa, și care dintre bolnavi după tulburare íntra mai ántălu în apă, se făcea sănėtos ori de ce bólă ar fi fost ținut.

Íntre acei bolnavi se afla acolo și un om, carele bolia acuma de 38 de ani. Pre acesta vėdėndu-l Isus și cunoscėnd, că de multă vreme zace bolnav, fiindu-i milă de el, i-a ȓis: „Școlă ia-ȓi patul și umblă.“ Și îndată s'a făcut omul sănėtos și, luându-și patul, ámbლა. Dară eacă chiar de asta nu li-a părut Iudeilor și, de-óre-ce era Sămbătă, i-a ȓis ei celui vindecat: „Sămbătă este, nu ȓi-se cade ȓie să-ȓi iei patul;“ eră omul li-a respuns: „Ba Is. Chr. cel-ce m'a făcut sănėtos, el mi-a ȓis sė-mi ieu patul și sė ámbლა.“

Și sė vedeți Iudeii il urmăriau pre Isus și căutau să-l și omóre, pentru-că făcea Sămbătă fapte de acestea.

Dară óre ínjosit'a Isus cu fapta lui cea de îndurare ȓiua Sămbetei? Nu, iubíților, căci a face fapte bune, îi este ertat ori-și-cui în ori-și-ce ȓi.

Și din s. evangeliă de ađi avem așadară o învățatură și anume, cum sfințiau fariseii și cărturarii Sămbăta și tóte sėrbătorile lor; ei porunciau, ca în aceste ȓile sė nu facă omul nici un lucru, de ar și

fi de cât de mare folos pentru aprópele; cu acésta însé dovediau, că nu cunosc și nici nu sfințesc cu adevérat Sâmbăta și sêrbătorile.

Darâ mai bine se întrebăm acum, de o cunosc acésta creștinii noștri, adecâ de sêrbéză ei toți Duminecele și sêrbătorile în chip adevérat? Biserica noastră drept-măritóre bine-câ ne-a deslegat de sêrbarea Sâmbetei darâ a așédat în locul ei Dumineca, pentru-câ în ziua Duminecei a înviat Domnul nostru Is. Chr. din morți și pentru-câ în ziua Duminecei s'a pogorit și Spiritul sânt preste sântii apostoli.

Așa-darâ pentru-câ nu sunt chiar puțini de aceea-ce nu petrec Duminecele și sêrbătorile, cum li-se cuvine ca unor creștini, de aceea am cređut sê vorbesc astâ-đi de sêrbaarea cea adevéretă a Duminecelor și a sêrbătorilor. Fiți darâ cu luare aminte, ca sê aveți folos de învățatura acésta mântuitoá.

* * *

Noi suntem puși aice pe pământ, ca sê-l mărim și sê-l cinstim pre Dumneđeu și așa sê ne mântuim. De aceea a așédat sânta biserică Duminecele și sêrbătorile ca nisce ăile, în cari, lăsându-ne de tet lucrul de rînd, sê ne aducem aminte de Dumneđeu, sê i aducem cinstea și prémărirea cuvenită și sê arétăm, că îi suntem supuși; căci așa grăiesce Domnul Dumneđeu în legea vechiă: „Păđiți Sâmbetele mele, căci acestea sunt seme între mine și între voi: ca voi sê sciți, că eu sunt Domnul vostru.“ (Es. 31, 13).

Darâ écâ, în ziua de ađi sunt creștini, cari uită de cuvintele acestea, uită și de porunca a patra, care rânduiesce, ca șese ăile sê lucrăm, érá a șep-tea ăi sê o sântim, pentru-câ-i ăia Domnului.

Érá dându-ne Dumneđeu porunca a patra, ni-a arétat într'una și chipul, cum avem sê sêrbăm ăilele cele sante, đicénd: Sê nu faci, đice El, nici un lucru în ăia aceea, nici tu, nici feciorul têu, nici fiica ta, nici șêrbul têu, nici argata ta, nici boul, nici tótă vita ta, nici străinul, carele petrece la tine.“ (Eș. 20, 10). Vedeți, cu ce cuvinte ni-a oprit Dumneđeu lucrul de rînd în ăia de sêrbátóre; nu numai noi sê ne lăsăm în ăilele acele de lucru ci și copii noștri și slugile nóstre și vitele nóstre, — toți sê hodinéscă.

Porunca acésta o și țineau creștinii de demult cu cea mai mare socotélă.

Darâ ținu-o și creștinii din ăia de astăđi? Mai sêrbăm noi ore Duminecele și sêrbătorile așa, cum erau deprinși sê le serbeze moșii și strămoșii noștri și precum đice biserică noastră cea sântă? Ca sê fim drepti, trebuie sê mărturisim, că nu și dacâ s'ar scula în ăia de ađi într'o Duminecă séu într'o ăi de sêrbátóre unul din creștinii cei vechi, apoi cu grêu ar mai cunosce, de este ăia aceea ăi de sêrbátóre séu ăi de rînd. Și de ce? Eacâ, el i-ar vedé în ăia de ađi pre unii creștini lucrând la câmp, pre alții mergénd la têrg la neguțatorit ori la călcat

pragurile advocaților, și éra pre alții șéđénd în cărșmă; el ar vedé și gospodine sbuciumându-se după trebi în acelea ăile, cum nu se mai cuvine.

Au póte Dumneđeu nu ni-a dăruit ăile, în cari sê ne putem face tóte trebile nóstre?

Este deci lucru ales, că a lucra Dumineca séu în ăi de sêrbátóre, îi pécát mare.

Și cu tóte acestea une-ori omul e tot nevoit sê lucre și în ăi de sêrbátóre, darâ vedeți, numai atunci, când lucrul acela nu-l póte lăsa pe alta ăi, cum e bună-óra grija de vite séu când este vorba sê-l scapi pe care-vă de o nenorocire mare, bună-óra de foc ori de apă, care stă sê inece tot.

Pe lângă aceea Duminecele și sêrbătorile sunt lăsate, că să-i mulțămim Domnului pentru tóte bunătățile, ce ni-le dá, — ascultând sânta liturgie în biserică.

Numai așa îi vom poté mulțami lui Dumneđeu pentru bunătățile lui, cari le rēvarsă asupra noastră, dacâ vom umbla la casa Domnului și ne vom ruga împreună cu preotul.

Dar' apoi câți creștini nu sunt, cari fug de locașul lui Dumneđeu, nevenind de fel la sânta biserică, ori venind numai din când în când! Acelora numai atâta le putem spune, că, uitând ei de Dumneđeu, și Dumneđeu va uita ore-când de d'înșii: în astă lume îi vor ajunge necazuri. érá dincolo de mormént îi va apuca diavolul și îi va duce în focul cel nestins.

Cu tóte acestea ei își pot încă mântui sufletul. Căci Dumneđeu este pré bun și se îndură și de cei mai mari pécătoși, dacâ se căiesc și se îndréptă; el nu vrea mórtea pécătosului, ci ca sê se întórcă și sê fiă viiu.

O! dacâ astfel de pécătoși și-ar aduce aminte măcar de acuma înainte, că este Dumneđeu în ceriu! Ei să-și aducă aminte, că Dumneđeu a iubit ómenii; El și-l'a dat la rēstignit pe cruce pre unul născut Fiiul séu pentru pécătele nóstre, El ne dá viétă și sănătate și tot ce ne este de trebuință, — El este pré îndurat. Darâ ei sê-și aducă aminte, că El este și pré drept, și că va rēsplăti odată faptele cele rele cu munca iadului.

Dacă pécătoșii i-și vor aduce aminte ei de tóte aceste, apoi de bună samă, că se vor pocăi și vor umbla și la sânta biserică, unde-i mântuirea lor.

Détoria noastră a tuturoră este, ca sê nu-i lăsăm pre ómenii cei rētăciți sê pipăiescă și mai departe în întunerecul pécătelor lor, ci la ori-ce prilej și în ori-și-ce loc sê ni fie aminte a-i aduce atât cu cuvântul cât și cu fapta la cunoșcința lui Dumneđeu și la cercetarea bisericei.

Darâ judecați și voi înși-ve ori de se mai póte altfel? La ce-i biserică? De ce se chiamă ea casa, lăcașul lui Dumneđeu? Ea se chiamă așa, pentru-câ într'insa se află pré cinstitul trup și pré sântul sânge al Domnului nostru Isus Christos, acela sânge, carele a curs pe cruce pentru pécătele nóstre. Și apoi unde

pot creștinii cunoaște voia lui Dumnezeu mai bine ca în biserică? Unde pot auzi cuvântul lui Dumnezeu mai lămurit ca în acel loc sânt, unde petrece cuvântul cel viu, însuși Isus Christos? La ce ne chiamă clopotele cu glas atât de rugătoriu și dulce la sânta biserică? Ne chiamă într'adevăr, ca când ar grai la noi și ar dice: „Astăzi e ziua Domnului, de sârbătoare, grăbiți dară, creștinilor, la sânta biserică! Acolo vă așteaptă bucuria cea adevărată, acolo vă puteți mântui, acolo vi-se deschide ceriul, acolo puteți vorbi, rugându-vă, cu tatăl vostru cel ceresc, și auzi voia lui din sânta evangheliă prin gura preotului, slujitoriului altariului dumnezeiesc.“

Așa ne chiamă biserica, și noi să nu ascultăm de glasul ei?! Ce bucurie mare nu simțesce creștinul cel bun în inimă, dacă aude Dumineca său în sârbători glasul cel dulce și mângâios al clopotelor! El ascultă de glasul acela, pe când creștinul cel rău — ce face atunce? El șede a casă lungit pe cuptor ori în patca cu urechile astupate, și nici nu-i pasă de sunetul cel sârbătoresc, care îl chiamă la sânta biserică, ori smomit de diavolul, își caută diu aiurea, mergând ori la cârșmă, ori la móră, ori la târg, ori în alt loc unde-va.

În urmă Duminecele și sârbătorile sunt puse, ca să cerem dela Dumnezeu cele-ce ne sunt de trebuință. Aceste le putem căpeta, rugându-ne Dumineca și sârbătore, când se aduce jertva cea fără de sânge, cu inimă frântă și umilită și luând bine sama la rânduie la sântei liturgii; — căci ce folos au aceia din slujba dumnezeiescă, carii stau numai cu trupul de față și nu și cu inima? Nu unul umblă la sânta biserică, pentru-că așa-i obiceiul. Și ce face el acolo? Se rógă la Dumnezeu, cum se cuvine? Nu, ci stă în biserică ca un bêț, érá gândurile lui cine scie pe unde sbóră; el gândesce la ale gospodăriei său la o călătorie, său la o trebă, său la un proces ș. a. La astfel de creștini grăiesce Mântuitorul: „Fățărniceilor! bine a prorocit de voi Isaia, dicând: se apropiă de mine poporul acesta: cu gura lor și cu buzele mă cinstesc, éra cu inima lor stau departe de mine.“ (Mat. 15, 7—8.)

Sunt și astfel de creștini, cărora li-i urit în biserică și de abia mai așteaptă, ca să se gătască sânta liturgie. Dara dacă ar asculta ei cu luare de samă la tot cuvântul și învățătura preotului, apoi de bură samă că nu li-ar mai fi urit. Acesta li-se întemplă mai de ales creștinilor celor-ce îndată, de cum es din biserică, sunt deprinși să alerge drept la cârșmă.

Acum judecați și voi singuri, ce se mai pôte alege așa din slujba dumnezeiescă; și de altminteră când se fac cele mai mari beții, certe, bătași și nerușinari? Nu în ziua de Dumineca și sârbătoare? Când întâlnim mai mulți ómeni beți? Nu în ziua de Duminecă și sârbătoare? Când șed creștinii pâna pe la mezul nopții în cârșmă? Nu în ziua de Duminecă și sârbătoare? Când auzim mai multe svede, strigete

chiuete și cântece nerușinose? Nu în ziua de Dumineca și de sârbătoare? D'apoi rogu-vă, așa se sântesce și se sârbéză Dumineca și sârbătore?

Creștinul cel evlavios merge la biserică acolo să rógă din totă inimă la Dumnezeu, ascultă cu luare a minte și cu evlaviă sânta liturgie și învățătura preotului și merge acasă îndreptat și mulțamit. A casă apoi ospéteză cu femeia și cu copiii, le spune de cele-ce le-a auzit în biserică și, însuflețit de învățătura creștină, se mai duce apoi ori la un bolnav său ori la un om nenorocit, de-l mângâie cu cuvântul său cu fapta, și se întorce érá acasă, închiăiându-și cu bine ziua Domnului.

Dar' ce face și creștinul cel rău? El nu merge de fel la biserică, său de și merge, apoi se duce târziu, numai ca de mărturie; érá eșind din biserică, nu-și îndreptă pașul spre casă, alérgă de adreptul la cârșmă, unde be, cât încape într'insul, dându-și în schimb pentru beutură cea puturosă banul, sănătatea și cinstea.

Ce păcat mare, că creștinul într'o ziua atât de sântă întră în locul cel de perdare, în cârșmă! El îl restignesce pre Isus Christos, carele pentru mântuirea noastră și-a dat vieța pe cruce, îl restignesce, dic, de a două órá.

Judecați acuma și voi, de mai este în stare așa o sârbare e zilelor domnesci să ne aducă mila bunului Dumnezeu! Ci mei vertos mânia și pedépsa lui Dumnezeu ne ve ajunge, dacă vom sârbă astfel Duminecele și sârbătorile, pentru că însuși Dumnezeu dice: „Fiă-carele, carele spurcă Sâmbăta, (în legea nouă Dumineca), cu mórtea va muri.“ (Es. 31, 14).

Ați auzit și v'ați încredințat, că Dumnezeu ni-a dat Duminecele și sârbătorile de aceea, ca să-l mărim și să-l cinstim, mulțamindu-i pentru tóte bunătățile, cari le rēvarsă asupra noastră și petrecându-le treji și fără păcate.

Cinstindu zilele cele sante, îl cinstim pre Dumnezeu însuși.

Lăsați dară în zilele Domnului tot lucrul, carele nu-i numai decât, petreceți-le creștinesce și mai ales ámblați la sânta biserică. Cercetați casa Domnului și el va cerceta și casa voastră și vă va binecuvânta în tóte zilele vieței vóstre. Amin.

(„Candela.“) *Alex. al lui Georgiu Danileviciu.*

Adunare învățătorească în Toboliu.

Adunarea cercuală a reuniunii învățătorilor români ortod. din cercul Orășii-mari, s'a ținut în comuna bis. Toboliu la 28 Octomvrie, a. c., despre decurgerea aceleia 'mi permit a rēporta următorele:

La órele 9 înainte de amézi s'a celebrat chemarea Duhului sfânt în biserică română ortodocsă din loc, la carea a pontificat Préonoratul Domnu Toma Pacala protopop inspector cercual de școle, asistat de M. On. D. Georgie Drimba paroch local,

la acésta au luat parte membrii comitetului parochial și învățătorii din acest cerc în numer de 30 persoane pe lângă toate că timpul a fost foarte ne favorabil.

După serviciul divin, protopresbiterul pontificante susamint a ținut un discurs ocașional foarte potrivit, în care ne-au bineventat, și în care a cerut dela a tot puternicul Dumnezeu ca rugăciunea ce a înălțat-o către cel pre bun Părinte ceresc, să o primescă și cu darul Duhului său cel sfânt să ne lumineze mințile, să ne întărească și ajute în afacerile adunării noastre !

La care președintele dl Elia Bochiș în numele învățătorilor prezenți numai decât mulțami Tit. D. protopop inspector școl. atât pentru rugăciunile înălțate către tronul divin prin cari s'a cerut să reverse lumina Sa și să trimită ajutoriul darului Duhului său sfânt asupra învățătorilor prezenți și asupra lucrărilor lor ; cât și pentru onórea, cu care, ca un adevărat și bun părinte cuflutesc, ca un conducătoriu ne obosit, și mai pre sus de toate ca unui prim factor căruia îi zace la inimă înaintarea și promovarea învățământului poporal cerc. ne-a onorat prin prezența D-Sale și de astadată ; apoi mulțami și Domnului paroch local, după care urmă urările de „Să trăiescă Domnul protopop inspectorul nostru cercual,“ „Să trăiescă D-lu paroch local !“ Apoi merserăm în corpore la școla română ortod. condusă de învățătoriu Mihaiu Hașas.

Sedința s'a deschis de către președintele reuniunii. A urmat la ordinea ȃilei apelul nominal.

După care s'a ascultat prelegerea învățătorului din loc, care a preles despre exerciții intuitive cu privire la introducerea școlariilor în religiune și în cetirea și scriere română, după demiterea școlariilor (cari durere au fost de toți numai 9 prunci și 5 fete) s'a făcut discutarea asupra metodului de prelegere, în urma căreia după unele și altele observări făcute din partea unora și altora, s'a constătat destul de practică și bună procedura arătată.

Ce privesce disciplina arătată din partea școlariilor n'au fost la culmea așteptării și după recerința timpului modern.

A urmat rēportul casariului, din care cu bucurie s'a observat, că de și suntem săraci și la număr puțini, totuși după puterile noastre materiale înaintăm și aici.

Cu starea bibliotecii noastre suntem foarte săraci, dar acésta tristă stare nu se pōte atribui bibliotecariului, pentru că dēnsul și-a făcut dētorința sale. Sperăm însă în Dumnezeu, după aceea la spriginul cerut dela marinositatea On. Domni posesori și editori de cărți științifice, că ne vor tinde în acest merit mână de ajutoriu.

După acestea s'a decis, ca adunarea procsimă să se țină în comuna bisericescă Cheresig, la timpul și ȃiua ce o va staveri și anumi comitetul reuniunii, căruia s'a concredut pe lângă acésta și compunerea programei, pentru acea adunare.

Urmă adoi alegerea biroului reuniunii pe un period nou de 3 ani, — după ce întreg biroului fost până aci și-a depus mandatul. Constituirea nouă s'a făcut sub presiul Pré onoratului Domn Toma Pacala protopop inspector de școle în modul următoriu :

Cu aclamațiune s'a ales de președinte : Elia Bochiș, inv. în Oradea-mare ; vicepreședinte : Teodor Flutur inv. în Tarian ; notari : Nicolau Indrieș inv. în Parhida și Dimitrie Sime inv. în Velenta ; cassariu : Petru Vașadi inv. în Cheresig ; bibliotecariu : Pantelie Bugariu inv. în Tășad ; controlor : Mihaiu Hașas inv. în Toboliu și ca membru Gavriil Panea inv. în Alperea.

Președintele prin cuvinte însuflețitoare îndemnă pre toți la lucrul, care conduce la realizarea scopului dorit, adeca : la răspēdirea învățământului și a culturai morale între poporul nostru, mulțamindu-le pentru spriginul dat, și salutându-i declară adunarea de închisă.

Imediat după acésta a urmat mēsa comună, dată în onórea învețătorilor de către Multon. D. Georgie Drimba paroch și soția, stimatul D. Mihaiu Hașas, inv. și soția și de către membrii comitetului parochial de aici, — la care mēsa s'a făcut toaste pentru inspectoriu cerc. de școle ; parochul local și soția ; pentru învățătorii prezenți ; pentru învățătoriu local și soția ; și în fine pentru comitetul parochial și pentru toți bravii poporeni ai acelei comune. — După care apoi fie-carele ne îndepărtarăm spre locuințele noastre ; ducēnd cu noi o suvenire din cele mpi plăcute.

E. dascăbul.

D I V E R S E.

X * *Fundațiune culturală.* Din Oravița ni se șerie, că în 20 Noemvre n. c. comitetul parochial român ortod. d'acolo și-a adus cu demnitate aminte de neuitatul concetățian Ioan Mătăsereanu, fost timp îndelungat epitrop biser. și președ. comitet. parochial la acea comună bisericescă, pre cum și de dēmna sa soție dēmna Maria Mătăsereanu, cari prin act deplin, legal și valid au dăruit fondului școlariu ortod. român din Oravița-montană acțiuni și obligațiuni de bancă în preț efectiv de preste 5000 fl. v. a. cu mențiunea espresă, ca din venitul acestor valori la timpul său să se salariseze o profesoră de la școla de fete, ce se va înființa în Oravița.

În numita ȃi comitetul parochial în frunte cu președintele său dl Eliă Trăilă, s'a prezentat la dēmna Maria Mătăsereanu și i-a exprimat în cuvinte alese și nimerite căldurōsa recunoscință și mulțamită în numele întregii comune bisericesci, cu atât mai vērtoș, că împregiurul acestei donațiuni generōse venerabila matrōnă, ca moștenitoare universală și nerestrinsă, are mare merit.

Dl E. Trăilă încheiă cu cuvintele : „Dumneȃeu bunul să primescă și să respătēscă cu mare mila lui.

* **O descoperire celebră.** Cunoscutul savant, de Morgan, a descoperit, cu ocazia săpăturilor, ce face în pustia Sahara un monument minunat care conține mormintele unui Mera, a femeii sale și a fiului său. Mera trăi pe timpul domniei lui Teta, un rege din a 6-a dinastie în Egipt. Monumentul nu este compus din mai puțin de 31 de camere și coridore. În 18 din ele s'au găsit sculpturi pictate, cari sunt foarte bine conservate. Într-o odaie cu stâlpi este o statuă pictată a lui Mera, aproape de 8 picioare înălțime. Mormântul femeii este de o frumuseță remarcabilă. Cele mai principale picturi pe pereți reprezintă o grupă de femei triste, lucrătorii turnând metale și executând obiecte de aur, figuri jucătoare etc. Monumentul este unul din cele mai frumoase descoperite până acum.

* **Bogăția lumii.** După „Dictionary of statistic,” averea totală publică în franci, se repartizează în chipul următoriu :

Regatul Britanic are o avere publică de 235.000 de milioane de fr. ; Franța 215.000, Germania 161.900, Rusia 127.000, Austro-Ungaria 96 000, Italia 74.000, Spania 63.000, Belgia 25.000, Țările de jos 24.000, Suedia 16.000, România 15.000, Turcia 15.000, Elveția 12.004, Danemarca 10.000, Portugalia 10.000, Norvegia 6.000, Serbia 5.500, și Bulgaria 5.000.

Calculându-se cât revine de cap de om, în Anglia câte 6.175 de franci, în Danemarca 5.750 fr., Franța 5.600 fr., Țările de jos 5.400, fr., Belgia 4.175, fr., Elveția 4.125 fr., Sârbia 4.050, fr., Spania 3.700, fr., Germania 3.500, fr., Suedia 3.125, fr., Norvegia 3.050, fr., Turcia 3.000, fr., România 2.750, fr., Portugalia 2.145, fr., Bulgaria 1.750 fr., și Rusia 1.376.

Vedem deci că Anglia, care are cea mai mare avere totală, dacă această avere s'ar împărți tuturor locuitorilor, rămâne tot în fruntea statelor europene în privința aversei ; Rusia însă, care este în rândul al patrulea după suma aversei totale, cade în rândul al 18-lea dacă această avere s'ar împărți la toți locuitorii.

Europa are o avere totală de 1.122.500 milioane de franci, care împărțiți la fiecare locuitoriu de pe continent ar revine câte 3.250 fr., de fiecare cap de om.

În Statele-Unite averea totală este de 321 milioane de fr., în Australia 34., Canada 24., Republica Argentina 13.

Aceste averi împărțite la locuitori revine de fiecare cap de om :

În Australia 9.250 fr., Statele-Unite 5.250 fr., Canada 4.900 fr., Republica Argentina 3.125 fr.

Concurs.

Conform ordinațiunii Venerabilului Consistoriu diecesan cu datul 8 Octomvre a. c. Nr. 4717 se scrie concurs pentru deplinirea parohiei de a III clasa în **Ciuciu**, protopresbiteratul Halmagiu, cu terminul de alegere **19/31 Decemvre a. c.**

Emolumintele anuali sunt : dela 145 numeri de case câte $\frac{1}{2}$ măsură de cucuruz sfărmat și stolele usuete.

Doritorii de a ocupa această parohie sunt avisați : recursele provădute cu toate documintele prescise în stat. organic, și adresate comitetului parochial a-le trimite protopresbiterului Ioan Groza în Halmagiu până la 18/30 Decemvre a. c.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine : IOAN GROZA, m. p. protop.

—□—

Pentru deplinirea definitivă a stațiunii învățătoresci din **Ohaba-sârbescă**, inspectoratul Lipovei, se scrie concurs cu termin până la **5/17 Decemvre a. c.**

Salariul anual împreunat cu această stațiune învățătorescă este :

1. În bani numerar 300 fl v. a. (600 corone).
2. Pentru conferință 8 fl.
3. Scripturistică 3 fl.
4. 24 metri lemne, din care are a se încălzi și sala de învățământ.
5. Cortel liber cu intravilanul școlei.
6. 4 iugere pământ, parte arător, parte fânaș.
7. Dela înmormentari unde va fi poftit 20 cr.

Doritorii de a ocupa această stațiune sunt avisați, ca recursele lor ajustate cu documintele legale și adresate comitetului parochial din Ohaba-sârbescă, a le subșterne până la terminul susindicat, subscrisului inspector scolar în Lipova (B.-Lippa) ; precum și a se presenta în vr'o Duminecă ori sârbătore în sfânta biserică din Ohaba-sârbescă spre a-și arăta desteritatea în cântare și tipic.

Ohaba-sârbescă 24 Octomvre v. 1893.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu : VOICU HAMSEA, m. p. protopresv. și inspector scolar.

—□—

Pentru deplinirea postului vacant de învățător în școla confesională gr. or. rom. din **Jabar**, comitatul Caras-Severinului, se scrie concurs cu termin de alegere **de 30 de zile dela prima publicare** în „Biserica și Școla.”

Emolumentele sunt : în numerar 260 fl. ; paușal de scris 5 fl. ; pentru conferințe 12 fl. ; pentru 8 orgii de lemne, din cari se încăldește și școla, 48 fl. ; în bucate 15 centenare metrice, parte grâu, parte cucuruz ; $2\frac{1}{2}$ pământ arătoriu ; locuință liberă cu jumătate juger grădină pentru legume, și câte 20 cr. dela mormentările, unde va fi poftit.

Recursele cuviincios ajustate se se trimite părintelui protopresbiter tractual George Crăciunescu în Belincz u. p. Kiszetó ; având recurenții în vre-o Duminecă, ori sârbătore a-se presenta în s. biserică din loc, spre a-și arăta desteritatea în tipicul și cântările bisericesci.

Recurenții deprinși în arta musicală, încât se pôtă instrui și conduce corul vocal local : vor fi preferiți.

Din ședința comitetului parochial, din Jabar, ținută la 24 Octomvre 1893.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine : G. CRĂCIUNESCU, m. p. protopop, insp. cerc. de școle.

—□—